

Nemzeti Társalkodó

October 27dik napján 1855.

A' Ministerek jelenlétéről a' törvény alkotó gyűlésekben.

Bentham a' törvény alkotó gyűlések' taktikájáról írott munkájában nem sürgette a' ministereknek gyűlésekbeni jelenlétét, mivel azt úgy tekintette, mint egy kétségbe nem hozható szükséges szabályt, a' brit parlamentnek változhatatlan szokása után, hol soha senkinek eszébe meg nem fordúlt, hogy őket onnan kirekessze.

Ez a' valóban anarchiára vezető gondolat a' generál státusok' idejekor úgy elhatalmazott Franciaországban, hogy magok a' ministerek sem álmodoztak arról, hogy a' státusok között helyet foglaljanak, kiket pedig ők hívtak volt öszve; indítványi jogot semmi részben nem gyakorolhatának, s magokat mindenből kivonván, terv és előleges munka nélkül mentire bocsátották a' gyűlekezetet; és a' királyi tekintetet annyira súlyoszték alá, hogy egyedül csak a' győzedelmesnek parancsaira hallgatni volt része. Tulajdonképpen tehát már itt megesett a' lemondás.

Az értelmes emberek, kiknek számuk elég nagy volt a' gyülekezetben, ha nem is tették a' nagyobb részt, nem sokára vevék észre a' törvényhozó és végrehajtó hatalom közötti kapcsolatnak e' fogyatkozásából eredhető káros következtetéseket.

Alig volt ülés, melyben ezen egyenetlenségnek jelei ne mutatkoztak volna. Egy hirlap, mely a' gróf Mirabeau' neve alatt jött-ki, jóllehet ennek semmi része sem volt azoknak szerkeztésében, tisztán kifejtette szükséges voltát annak, hogy a' két hatalom költsönös érintésbe hozattassék, ülést és tanácskozó szótat adván a' ministereknek. Az említett hirlap (Courrier de Provence, Nro 41) e' ként szól.

Szigorú 's gyanakodó politika volt az, mely azt állította-fel helytelenül, hogy a' törvényhozó test függetlensége szenvedne, azon egybekötés által, melynek egyszomszéd országban példáját látjuk, 's jó következtetéseit a' tapasztalás bebizonyította. Némely emberek, hajthatatlan 's fennhéjázó tudatlanságból, hibásan vetnek félre egy olyan népnek polgári alkotmányából vont mindenkövetkeztetéseket, melyet szolgaságunk ideje alatt oly sokáig irigyeltünk, 's jelenleg a' mi oktalanságunkban alá nézünk. Valamíg ön alkotmányunk is az időnek próbáit ki nem fogta állani, a' bölcs emberek mind addig bámulni fogják a' mi Utopiában élőink fellegő theoriái felett, a' gyakorlat által megszentelt resultatumokat Angliában, 's meg

nem szűnnek úgy gondolkozni, hogy a' napenkénti 's egyenes közlekedés a' ministerek és törvényalkotó test között, a' mint ez a' brit parlamentben fennáll, nem csak igazságos és hasznos, de sőt szükséges nagyon, 's képzelt rossz következéseitől nem lehet tartani,

Elsőben, igazságos ezen közösület. A' ministerek éppen úgy fiai a' hazának, mint a' többi francziák, 's midőn a' törvényszékekre 's hivatalokra befolyások van, által nem látható, miért zárassék-bé előtttek a' nemzeti gyűlés' ajtaja.

Másodszor hasznos. A' törvényhozó test ugyan azon tárgyakkal foglalatoskodik, melyekkel a' végrehajtó hatalom, az egész különbség csak abban áll, hogy az egyik akar a' másik cselekszik. Környületekhez illő bölcs resultatumokat a' törvényhozástól várni nem lehet, valamig azon világosságot körében elfogadni nem akarja, melylyel a' tapasztalás a' dolgok' folytatásában jártasság, a' nehézségek' esmerete szüntelen gazdagítják a' végrehajtó hatalmat.

Harmadszor, e' közösületnek főként szükséges volta még fogesmértetni, ha figyelemre vesszük a' törvényhozásban felveendő tárgyak' szerfeletti különbféleségét, nemzeti karakterünket, és azt a' nyughatatlan tüzet, melylyel kedvelt gondolatinkat létesíteni, 's az előttünk esmeretes valamely részletben minél nagyobb változásokat eszközölni ki-

vánunk, igen keveset ügyelvén ennek olyan viszonyaira, melyekben állhat, előttünk esmeretlen tárgyakkal; ha végre figyelemre vesszük azon iszonyú munkásságot, melybe hozatik ezen hajlandóságunk, a' nemzeti gyűlésnek alkotása miatt, 's főként a' minden két évbeni megújítás által.

Vége negyedszer, káros következtől éppen nem félhetünk, mert akar hogy fejezzük ki magunkat, mind azok e' két szavakra mennek ki: királyi befolyás, ministeri befolyás... Hiú rémképek, melyek csak a' gyenge lelkűeket ijeszthetik el, de okos embert egy szükséges szabálytól el nem téríthetnek. Kétségen kívül mind a' királyi mind a' ministeri befolyástól tartani kell, de csak akkor, midőn az nem egyenes, midőn sötétben dolgozik, midőn alattomban ás alá; nem pedig akkor, midőn fedezetlen jelenik meg egy olyan gyülekezetben, hól minden ember szabadon szólhat, hól minden ember vitatkozhatik, hól a' legékesebben szóló 's a' legügyesebb minister, magánál még ügyesebbre találhat, vagy legalább hozzá hasonlóra.

A' küldöttségek útja, melyhez a' nemzeti gyűlés kénytelen volt folyamodni, hogy a' ministerekkel értekezessék, azon kívül is, hogy a' ministerek befolyását bátorságosabb mezőre állítja, 's meggyőzhetetlen fegyvert ad kezekbe, magában felette hibás; mivel a' legegyszerűbb rendelkezéseket, sokszor a' legideiglenebbeket, az unalomig hosszúra nyújtja. Egyébiránt felvilágosítást sem ad a'

törvényhozó testnek tökéletest. Mennyi dol-
 log van, a' mit küldöttség nem merészelhet
 egy ministertől megkivánni, a' mit ez a' mi-
 nister a' gyülekezetben viszont nem merne
 megtagadni, csak egyes tag' felszólítására is!
 — végül: az ilyen küldöttségek' csak egyes
 esetekre rendeltetnek, pedig csak egy ülés
 sem lehet, melyben, ha nem is mindenik
 ministernek, legalább valamelyiknek jelenlé-
 te szükséges ne volna.

Képzeljünk egy ülést, hól a' ministerek-
 nek is helyök volna, mint épen az ország'
 követeinek; hól tanácslataikat megtennék fel-
 világításaikat közölnék, hol ezen tanácslatok
 ezen felvilágítások általok és velek együtt
 megvitatatnának. Egy ilyen ülés nem len-
 ne-é sokkal sikeresebb a' gyülekezetre, sok-
 kal hasznosabb a' közügyre nézve; mint hús-
 zás ülés, hól a' ministerek jelen nem vol-
 nának, 's hól a' gyülekezet, a' szükséges fel-
 világítások' fogyatkozása miatt, oly hibákat
 követhetne-el, melyekért a' törvényhozás
 könnyen hitelét veszthetné a' nemzet előtt.

Gondoljuk-meg, micsoda nagy változást
 okozna még az is az emberek' lelkében, ha
 ministereink hozzá szoknának, a' nemzeti
 gyűlésekben vizíri dölyfös arcukat letenni,
 's nem csak politikai elveiket előterjeszteni,
 de saját kharakteröket sőt hibáikat is kimú-
 tatni; ha felhagynának az etiquette feszes
 szabályaival, 's azon álnok vissza-tartozko-
 dással, melyben sokáig állott a' ministerek-
 nek minden titka; 's a' helyett a' köztársá-

ságoknak egyszerű nyílt és egyenes formáit vennék-fel.“

A' ministerek be nem bocsáttatván a' gyűlésbe, egy épen olyan különös mint veszedelmes szerep' játszására voltak szorítva. A' határozatokat, még pedig határozatok' tömegeit kezökbe kapván, hogy azokat királyi megerősítés alá terjesszék, igen sokszor kénytelenek valának ezen királyi megerősítést függeszteni, 's a' nemzeti gyűléshez újabb megújabb általírásokat jegyzékeket előterjesztéseket küldeni, melyekben a' határozatok' bővebb kifejtéseit vagy változtatásait sürgették. Ilyen öszve-ütközésben vagy a' királyi méltóságnak kelle rövidséget szenvedni, vagy a' nemzeti gyűlésnek magáról azt vallani, hogy hibát követett-el. De törvényhozó test nem igen engedi magát leczkértetni; 's így a' ministerek idéztetének igen sokszor a' gyűlés eleibe, 's megfeddetének azért, hogy helyzetök' első kötelességét teljesíteni merészték. —

Mirabeau 1789ban indítványba hozá, hogy a' ministereknek tanácskozó szózat adassék a' nemzeti gyűlésben, 's e' végett a' megjelenésre szólíttassanak-fel. Véd-okai ugyan azok voltak, melyeket előbb felhozánk, csak-hogy olyan szónoki formákba valának öntve; melyek a' reábeszélendők' büszkeségének leginkább hízelkedhetének.

„Azt mondják talán, hogy a' nemzeti gyűlésnek semmi szüksége, a' ministerektől utasítást venni. De legelőbb is azt kérdem,

hól egyesülnek azon adatok, melyek a' kormány tapasztalását alkotják? Nem a' végrehajtó hatalom' eszközeinek kezei közt-é? Lehet-é mondani, hogy a' kik a' törvényeket végrehajtják, semmit se' tudnának olyast, a' mire figyelmeztethetnék a' törvények' alkotóit? Hát a' köz ügyet illető minden dolgok' lefolytatásának végrehajtói nem úgy tekintethetnek-é, mintegy raktár, melyhez a' nemzet' munkás képviselőjének szüntelen folyamodni kell? 's hól folyamodhatik a'hoz nagyobb haszonnal a' nemzetre nézve, mint a' gyülekezet' színe előtt? gyűlésen kívül a' folyamodó csak egyes személy, kinek a' minster olyan feleletet adhat, a' milyent neki tetszik, vagy épen nem is felel. Írott rendelkezések által kérdeztessék-meg tehát a' minster? Ezen az úton hosszas késedelemnek, vonakodásnak, homályos feleleteknek teszi ki magát a' gyülekezet, és végrehajtó azon kénytelenségnek, mi szerint a' rendelkezéseket, egybe-ütközéseket, ízetlenségeket úntig sokasítania kell, a' míg olyan felvilágításokhoz juthat, melyek nem örömet adtván, mindig bizonytalanoknak maradnak. Mind ezen bajak eloszlanak a' ministerek jelenlétével. Midőn a' közjövédelmek' bevételeiről és kiadásáról kell, számolni, lehet-é a' minster' távollétében tett vizsgálatot azzal egybe hasonlítani, mely az ő szemei előtt menyen véghez. Ha nincs jelen a' minster, minden kérdés, melyet hozzá intézni szükségesnek látszhatik, vitatás' tárgya lészen;

ellenkező esetben akármelyik tag a' kérdést a' miniszternek legottan felteheti, mihelyt az megfordúlt fejében. Ha a' miniszter akadoz feleletében, ha talán hibás volna, lehetetlen annyi szemek előtt elbúnia; 's e' rögtöni nyomozásnak félelme jobban elejét veszi a' csálásoknak, mint akármely más óvó rendeletek, melyekkel egy olyan miniszter vétetik körül, ki a' gyűlékezeti színen felelni nem tartozik. Hól támadhatják-meg a' miniszterek kevesebb sikerrel a' nép' szabadságát? Ellenvetéseiket a' törvényhozás' tetteire hól adhatják úgy elő, hogy azokkal minél kevesebb bajt okozzanak? Előítéleteik, tévelygéseik, uralkodni vágyásuk hól fedeztethetnek-fel hamarább? Hól járúlhatnak inkább a' határozatok' állandósításához? Hól kötelezhetik magokat nagyobb ünnepélyességgel azoknak végre-hajtására? Nem-é a' nemzeti gyűlésben.

Mirabeaunak ezen indítványára tett minden ellenvetések a' miniszteri befolyás' félelméből merítették. Ellehetett volna mondani, hogy azok a' merész emberek, a' kik csak most egy revolutiot hajtottak végre, félnek és reszketnek a' király' minisztereinek jelenlétében szólni.

A' nemzeti gyűlés' legjelesebb tagjainak egyike Clermont Tonnere még egyszer felállott a' gróf Mirabeau indítványának védelmére, 's ezeket mondá: „A' miniszterek' bebocsátását a' szabadság' nevével hozzák el-lentételbe: de nem helyes a' végre hajtó hatalmat a' nemzeti szabadság' ellenségének te-

kinteni. Én csak jó következéseit látom annak, ha a' ministerek bébocsáttatnak közinkbe, 's tanácsló szózat engedtetik nekik, mert határozó szózáttal csak azok birhatnak, a' kik azt küldöiktől kapták. Sokáig nyögtünk élhetetlen ministerek alatt, kik lehető legnagyobb ostorai egy nemzetnek; bocsássuk őket közinkbe, hogy a' köz ügyek feletti vitatások' tűz próbáján menjenek keresztül; felelek, hogy négy nap sem telik belé, 's a' nemzet megszabadúl tőlek. Csarnokaik az ő tudatlanságok' menedéke, hol ezer módjok van, az embereket megcsalni, 's a' polgárok' szemeit megvakítani; hizelkedőkkel vannak ott körül véve, haszonlesőkkel és védelem keresőkkel, kiket egy tekintetekkel boldogítanak; de a' nemzeti gyűlésnek közepette embereket fognak látni; reá lésznek itt szorítva hogy tudják, 's magok telyesítsék ministeri kötelességeket; ha talentum és erény van benne, nincs miért félni tőlek; ha vétékkel van a' talentum benne párosulva, hasonló talentumok által az álarcz levonathatik rólok. Az a' rossz, melyet az ember nem lát, mindenkor a' legveszedelmesebb. A' ministerek' jelenléte nem hogy e' veszélyt nevelné, de még kevesíti.

Egy bretoni követ ezzel egészen ellenkezőt hozza indítványba; nem elégedvén-meg azzal, hogy a' Mirabeau indítványa elvette-tett, azt kívánta, hogy a' jelen ülés alatt a' nemzeti gyűlésnek egy tagja se réphessék a' ministeriumba. Az a' hír terjedett vala el,

hogy a' király gróf Mirabeaut fel akarná venni kabinetjába; 's ez által a' kérdés, mely előbb tisztán politikai volt, már most pusztá személyt illető leve, 's akar mit hozánakkel az értelmesebb fők, fellázzadt szenvedelmeké lett a' győzedelem, 's a' ministerek' kirekesztése meghatározottatott.

És ez vala lényeges hibája a' nemzeti gyűlésnek, és azon polgári alkotványnak is, melyet az a' franczia népnek adott; t. i. a' végre hajtó és törvényhozó hatalmak közötti egyetértésnek fogyatkozása.

K. L.

A' Társas élet fejlődése.

A' vad állapotboli kilépéskor legelől a' theocratia tűnik-fel. Istenek' uralkodásán kezdődnek minden népek' évkönyvei; 's az Istenek' ezen uralkodása nem egyéb, mint a' nép' azon elkülönző osztályának határtalan hatalma, mely a' többi részt, az égnek és egy titkos felsőségnek parancsinál fogva, kormányozza, kirekesztőleg magának tulajdonítván azok' magyarázatát.

A' theocratia által megszentelt rabszolgaság keményebb, megalázóbb, 's főként, valamíg elve fennáll, kevésbé szelidíthető, 's még inkább kevésbé lerázható, mint az, mely később hódítás' jogából veszi származását. A' harczfiának rabszolgája úgy ember, mint a' győztes maga; megszűnt ugyan e-

gyenlő lenni véle, de még is hasonló maradt hozzá; nem egyéb, csak a' szerencse' változó fordulata vetette őt alacsonyabb állapotba; — theocratiában ellenben a' papi rabszolga természeténél fogva már alacsonyabb uránál; egy tisztátalan teremtvény ő, ki magát azon gyalázat' bélyegétől soha meg nem válthatja, melyet születésekor hozott magával, 's homlokára metszve viszen a' korporsóba.

A' theocratákat anyagi erővel segítő, 's ugyan azért mások felett némi kiváltságokkal jutalmazott fegyverviselők' osztálya idővel a' papi hatalom ellen fellázad, 's a' theocratia' helyébe polgári szolgaságot állít. Ezen haladásnak következései valóban egyelőre csak a' teoriában tetemesbek, mint gyakorlatban; mivel a' hadi szokások ezen új szolgaságnak vad és vérengező formákat adnak; de mind e' mellett még sem lehet tagadni, hogy haladás ne történt volna. Többé nem isteni változhatatlan és ellene szegülhetetlen akarat osztja elnyomók' és elnyomottakra az emberi nemet, hanem a' fegyver' szerencséje, az ütközetnek történetes kimenétele; szerencse' fordultával könnyen az úrból is szolga válhatik. A' vallás általi megerősítés, a' mysterium' szentsége, 's a' lánczokba fűző és a' lánczokba fűzött néposztályok' természetében létező különbözőség, mind elenyésztek.

E' tökélytelen, e' szenvedésekkel teljes társasági szerkezetet egy más követi, mely

nem éppen rabszolgaság többé, bár sok tekintetben a'hoz hasonlít; és a' mely, bár a' parancsoló 's az engedelmeskedő néposztályok között még temérdek elválasztó falat hagy-fenn, de némely kölcsönös jusokat megismervén; valamely néma szerződést vagy alkut téssen-fel a' két osztály között; 's ez az úgy nevezett feudalis rendszer, a' mint az a' közép időkben állott-fenn. Theocratiában a' rabszolga nem számított emberek sorába, de már a' hódítás törvénye alatt ember léte nem hozatik kétségbe, csak hogy az abból eredő jogok' gyakorlatától meg van fosztva, ura' kényitől függ élete, 's nem bír semmi tulajdonnal. Ellenben a' lovagok' idejébéli földhöz kötött örökös jobbágy életét a' törvény hanem is biztosítja, de valamely becsét még is tulajdonít annak, részrehajlót ugyan és felette sértőt, de legalább kezdetét egy igazabb méltánylatnak; tulajdona kétséges; ezer meg ezer igazságtalan feltételeknek van alávetve, 's gyakran az úr' kényének 's ragadozó hajlandóságának védelem nélkül által engedve; mind az által megfosztatása nem oly hirtelen, sem éppen oly önkény szerénti; legalább bizonyos formákat kíván-meg, csalékonyokat ugyan, és könnyen kijátszhatókat, de melyek egy jövődő részre hajlatlan igazságnak csiráit rejtik magokban, 's ezen igazság' sejdítésének hódúlnak. Kimeri tagadni, hogy itt egy igen nevezetes előrelépés ne történt volna, jövődő nagyobb haladások' előkövetje 's eszközlő oka?

A' feudális' helyét nem sokára a' nemesség foglalja-el, mely valósággal nem egyéb, mint a' gyűlöletesb követeléseitől megtisztult feudális. A' parasztnak élete, tulajdona; személyes szabadsága oltalmat nyer; a' mi sértő, megszűnik; a' mi fenyegető; szelidül. A' nemtelennek is megnyílik a' gazdagulás' útja, melynek a' nemesség többé nem szegülhetvén ellene, a' gög mutogatásával vigasztalja magát, 's veszteségét bizonyos kedvezések' monopoliumával pótolgatja, mely még övé maradt.

Öszve hasonlítván az eredeti theocratiának rabszolgáját a' kelet' hajdoni népeinél, a' Helotát Spártában, 's a' közép' kor' jobbágyát, látni fogjuk azon hosszú pályát, melyen az emberi nem előre haladott. Nem akarjuk e' tárgyat további haladásában kísérni; kik ezután irándanak, kétségein kívül még több előre tett lépéseket is fognak nyomozhatni.

K. L.

B e l l i n i.

Ezen évei virágjában elhunyt hangköltőnek bájos melodiái olvasóink közül is egy vagy más alakban sokaknak gyönyört okoztak, miért is azok rövid életrajzát nem fogják érdektelennek találni.

Bellini Sicilia Catania nevű várossában születék. Atyja és nagyatyja hangászok vala-

nak (atyja egy muzsikai kar igazgatója). A' fiu muzsikai tanulását a' nápolyi conservatoriumban végzé, 's Zingarelli vala tanítója. Mivészi hívatása korán kitünt. Még húsz éves korát nem érve, írta a' San Carlo játékszín számára: Bianca és Fernandót — oly szerencsés egy próbául, hogy az mind e' mái napig áll az olasz színek repertoriumain. De még aztán esztendővel alapítá ő ama tisztelt hírét, — oly hírt, mely azon idő oltá mindég nevedék 's terjede — midőn Il Pirata nevű munkája Milanoban a' Scala jákékszínen előadaték. Ettől fogva saját színt teremté Bellini magának. Rossini utánzóji, mint minden majmolók a' világon, tulong túl vívék remek mesterek manierját 's a' fioriturákkal*) visszaélés hibájába esének. Bellini ellenkező útra próbála indulni. Ő egyszerűsíté a' muzsikai phrasist, kivetkezteté minden piperéből, az írott gondolatnak, mely themájául szolgált, úgy szolván, betűszerénti fordításává tevé, és — felettébb is elfoglalva azon kívánságtól, hogy egyszerű, kifejező éneket teremtsen, mely hatását csak magának köszönje — más hibába esék, 's orchesterének igen is alrendű szerepet ada. Ezen utóbbi tekintetben újítása talán hátra lépés vala. De oly időben, midőn a' hármoniának, muzsikai kíséretnek, tudománya, oly rendkívüli fontosságot nyert vala a' partitúrákban, egy saját erőből származó önállása az énekek, csak mélységet, eredetiséget 's ér-

*) Fioritúrák, énekbeli czifrázatok.

zést lehellő melodiák igazolhaták 's hozhaták becsbe. E' volt az a' pálya, melyen Bellini teremő szellemének erejében bizott, 's valóban, minden munkáji az ábrándozásnak, a' melancholiának 's átaljában a' szenvedelmes érzéseknek kifejező hangjaival teljesek. Ezen characterben elsőben a' Pirataját írta. E' munka furoret csinála, 's e' pillanat oltá Bellini bálványává lön Milanonak. Midőn ugyan azon szín számára a' Straniera-t (Német színeken die Unbekannte v. die Fremde) írta, még tovább mene Bellini e' rendszerben. A' Straniera recitativoja a' pompás és indulatosan fellengős muzsikai declamatio remeke. — Bellini a' Piratát egyenesen Rubininak írta; 's a' hangköltő érdemeinek egyike, hogy ez által ezen hasonlítottan énekes drámai előadásának kifejezésteli erejét felébresztette. Piratabeli fellépése előtt Rubini csak szózatjának könnyű coloraturáját 's a' vig daltjáték parlandó énekét ismeré. Bellini felnyitá neki szíve mélyebb bányáját, melyből addig ismeretlen kincsek tudulának ki. Azután Zairáját adatá elő Bellini Parmában. Munkái közül csak ez az egyetlenegy nem maradt-meg a' repertoriumon. Mindjárt a' Zaira után írta a' Sonnambulát Nápolynak, Montecchi és Capuletit Velenczének, Normát Milanonak, Beatrice Tendát Velenczének és végre J. Puritani-t a' párizsi olasz játékszínnek. Mindezen munkák szintoly rendkívüli mint tartós kedvet találtak Olaszországban; hasonlólag fogadák azo-

kat Párizsban is, hol különösen hízeltkedő
 vala neki a' Puritaninak gyakran ismételt e-
 előadatása. Ugyan ezen daljátékkal kell vala
 kinyittatni a' most kezdődő évszaknak is Pá-
 rizsban, 's az itt még nem látott, remekjé-
 nek ítélt Normának is előadatui. A' szeren-
 csétlen hangász azonban nem érheté-meg ez
 új győzelmi pompákat, 's a' kimaradhatlan
 taps csak emlékezetének fog hódolni. Bellini
 kellemes testállású vala; muzsikája bús ko-
 morsága arczvonásaiban tükröződött. Világ
 és ember ismerő férjfi vala, úri magavisele-
 tü, gyengéd, sőt valamennyire édeskedő mó-
 du. Erdekes társasági adományai még nevel-
 ték játékszíni győzelmeit. Nápolyi Sz. Ferencz
 rendjének vitéze vala, 's a' becsület legio ke-
 resztjét viselé. Párizsban minden művész, tu-
 dós és műbarát megadá a' mesterségtől igen
 korán elszakasztott hangköltőnek az utolsó
 tisztességet holtteste kísérése által. Puteaux-
 ban ugyan azon falusi lakban hala-meg, mely-
 ben Puritanusait componálta vala. Nyavalyá-
 ja, barátjai tanácsa ellenére könnyen hagyott
 rosszul létből származott, mi utoljára gonosz
 vérhassá változék. Azonban élet veszélyét nem
 sejté 's utolsó pillanatjáig nyugodt vala. Ha-
 lála előtt néhány órával rövid ideig tartó té-
 bolyodottság éré-el, kiszökék ágyából 's csa-
 ladját véle látni. Csak hamar lefekvék azu-
 tán 's, kimúlék. —